

ИНФОРМАТОР
СОЦИЈАЛДЕМОКРАТА
БЕОГРАДА
ОКТОБАР 2011.

БЕОГРАДСКЕ СОЦИЈАЛДЕМОКРАТЕ

НАШ ГРАД - НАША ОДГОВОРНОСТ

Гласило СДП Београда, септембар 2011.

За октобарски и новембарски број пишу: Гордана Предић, Милена Бићанин, др Снежана Ракић, др Мирјана Радовановић, др Светлана Бановић, Нада Вуковић, Самра Бјелица, Оливера Вукелић, мр Биљана Зековица, Душица Матовић, Весна Станковић, Татјана Колувија

Уводник

Образовани људи – највеће богатство

Гордана Предић, потпредседница СДП Србије

Алармантне вести везане за стање у просвети стижу нам на почетку још једне школске године. Број ученика се смањује а вишак запослених у школама је управо уско повезан са нестанком ђака. Бројке су сурове. 12000 просветара је прекобројно. Од овог броја највећи „вишак“ чине запослени у средњим стручним школама, пољопривредним, машинским, електротехничким, текстилним...С друге стране суочавамо се са суморном демографском сликом Србије. Чињенице говоре да је у односу на прошлу годину око 1900 ђака мање уписано у први разред основне школе, а поређења ради стоји и податак да је у школској 1995/96 години Србија имала 1.114.000 ђака а да ове 2011/12 школске године тај број износи 900 000.Скоро 220 000 ученика мање.

Слика Србије о образовању и стручним квалификацијама није нимало ружичаста.Више од 1.380 000 становника је неписмено или нема завршену основну школу а међу њима је 72.800 младих између 15 и 29 година. 23 одсто је без осам разреда основног образовања а безмало сваки други нема стручне квалификације.Такође приближно 23 одсто грађана Србије је старије од 60 година а у укупној популацији је само осам осто деце.

У исто време из Министарства просвете нам стиже потврда о потреби за реформом образовног система, говори се о томе како су нам наставни програми у основним школама преобимни, лоши, па чак и погрешно конципирани. Да у нашим учионицама доминира традиционални фронтални начин рада, да је данашњим ђацима школа незанимљива и застарела и да им је главни проблем одабир градива и начин предавања као и да је неопходно ефикасније усавршавање наставног особља.

И док свет улази у нову еру у време у коме економску вредност неће стварати земљиште,радна снага и имовина,већ знање,таленат и вештина, свет у коме ће вредност људског капитала (образовани људи) чинити разлику између успешних и неуспешних градова и регија ми и даље трагамо за најбољим решењем које ће нас избавити из како се чини лавиринта у коме излаз постоји само би још требало да се пронађе клупче спаса. Ако Аријадна није заборавила да га остави.

Интервју: Милена Бићанин, потпредседница ГрО СДП Београда

Образовање је јавно добро

Друштво мора да стреми ка вредносном систему у коме су пре свега образовање, морални кредибилитет, рад и стручност, темељ друштвеног угледа

Почела је нова школска година, а са њом и повећано интересовање јавности за поједина питања, најчешће, она уобичајена на почетку сваке школске године.Има ли гужве

испред књижара, да ли је такозвани „ђачки динар“ обавезан или није, да ли су екскурзије скупе и колико се поштују процедуре у организацији истих, како осигурати безбедност ученика у саобраћају на путу ка школи, како прваке припремити за полазак у школу. Ове године највише простора посвећено је акцији поделе бесплатних уџбеника коју на нивоу Републике спроводи Министарство просвете за ученике 1-3. разреда и Градски секретаријат за образовање на основу одлуке Градске скупштине Београда за ученике 4-8. разреда са територије 17 Београдских општина. Током јула, тачније 14.07.2011.

године Скупштина Србија усвијила је законске измене које обухватају 31 члан од 185, Закона о основама система образовања и васпитања. За сто дана је изграђене и отворена још једна основна школа, неке се реновирају веома озбиљно, и полако се стиче утисак, а запослени у просвети и тврде да имају све више посла, најчешће спомињу повећану администрацију на уштрб квалитета непосредног рада са ученицима.

Током предходне школске године, још увек исте календарске, просвета је на разне начине била присутна у јавности, али сам сигурна да је најјачи утисак оставио скоро двомесечни штрајк у просвети и чувено питање да ли за 30 минута може да се реализује наставни план и програм и како ће се надокнадити пропуштених 15 минута од часа.

Да ли наш образовни систем „краћи“ само за 15 минута, или нешто више од тога?

Да, то питање је много старије од штрајка у пролеће 2011. године. Тешко ми је више и да изговарам, а још више да се сећам тих такозваних деведесетих и јавне тајне да је тада све пало. Одлучила сам да, без обзира на дуготајно деловање узрочно-последичних веза између догађаја и њихових последица, „скратим“ своје сећање на последњих десет, односно осам година, а почела је и девета од када је започела реформа образовног система. Тај период ћу памтити као време када су промене које су нас скоро свакодневно затицале, почеле да пријају, оснажују, подстичу на креативност, и професионализам, у односу на до тада веома стерилну, круту и са становишта потреба ученика, скоро потпуно не прихватљиву наставничку праксу. Ниси сви разумели концепт демократизације, децентрализације и деполитизације образовног система, потребу перманентног стручног усавршавања, неким је било тешко, а и данас је, да на најбољи начин разумеју и прихвате концепт *школе по мери детета*. Време је поново почело негде да се губи само од себе, јер нисмо знали а ни довољно хтели да учинимо све неопходне напоре и узмемо га у своје руке. Тешим се да стали нисмо, али брзину смо изгубили, па тако тек од 2010. године имамо Стандарде квалитета рада образовно-васпитних установа.

Ко је крив или боље речено, одговоран за недовољно искоришћено време, односно изостале очекиване ефекте започете реформе?

Нова знања и потребе друштва по дефиницији су бржа од могућности њихове имплементације у планове и програме, односно систем образовања, па су самим тим и ефекти по мало у сукобу са новом реалношћу, али то важи пре свих за високо развијена друштва. Наша ситуација је другачија. За нас је и мало много, под условом да је квалитетно. Мислим да је питање квалитета и после осам година од почетка реформе, наша насупротна потреба. У систему образовања Србије ангажовано је 100.000 запослених, наставу похађа више од 700.000 ученика на свим нивоима образовања, ту су и институције образовног система, родитељи, и сасвим извесно ефекти се тичу целог друштва. Ето одговора. У друштву у којем, мало који сегмент функционише апсолутно, тешко да и просвета то може, али сам сигурна да одатле све почиње.

Које мере су неопходне да би смо надокнадили пропуштено, и да ли се то уопште може?

Штета која је почињена, не може се претворити у корист, али се могу умањити њени негативни ефекти. Бројне генерације ученика или студената, које у јединици времена нису добиле адекватно образовање, и које због тога не могу да обезбеде личну егзистенцију, јер се знање није вратило као друштвено добро, морамо охрабрити да прихвате концепт целоживотног образовања као једину алтернативу. Јер најчешће посла нема или протекне много времена од краја формалног образовања до првог запослења. Мораће да прежалу време које су потрошили учећи и надајући се да у тим образовним профилима лежи њихова срећа. Свако знање је корисно, али је најкорисније оно које омогућава егзистенцију по мери потреба развијених друштва са почетка 21. века, коме и ми тежимо.

Доста се говори о издвајањима државе за образовање. Како се, према вашем миљењу, ситуација у Србији може поправити?

Образовање није трошак, већ инвестиција. Нужно је повећање процента улагања у просветни систем на свим нивоима. Искуства развијених земаља кажу да је то у висини од 6% БДП-а. Друштва која су то разумела, попут скандинавских земаља, су веома развијена и социјално пожељна. Наше друштво је традиционално опредељено ка социјалној правди. Зашто онда нашу укупну развојну стратегију не усмеримо у том правцу. Та идеја нам није страна, шта више прижељкујемо њено остварење. Основни предуслов за друштво једнаких могућности, сузбијање сиромаштва, социјалну правду, а она не постоји уколико не покрива све сегменте друштва, уколико није социјална, је квалитетно образовање предуслов за напредак и просперитет земље. Квалитетно образовање је људско право из кога проистиче јавно добро.

Шта предлаже СДП Србије?

На путу ка стварању друштва по мери њених грађана, а сагласно идеји социјалдемократије односно програмских опредељењима СДП Србије, неопходно је обезбедити адекватно вредновање образовног система на свим нивоима. Да би се новим инструментима мерио учинак и квалитет промена, неопходно је наставне планове и програме поново дефинисати јер су преобимни, па самим тим спречавају успостављање могућих ефеката функционалних знања, враћање целодневне наставе за ученике 1-4 разреда, што пре започети реформу гимназијског система, средње образовање превести у систем обавезног образовања, коначно дефинисати стандарде наставничких компетенције, спроводити образовно-васпитни процес у складу са дефинисаним стандардима постигнућа ученика, образовних установа, обезбедити значајнију материјалну подршку ученицима из социјално угрожених породица, адекватна подршка ученицима са посебним потребама, деци из маргинализованих група, стипендирање талентованих и обезбеђивање услова за повратак младих стручњака из света. Уколико бисмо овим и сличним мерама успели да спречимо даљи „одлив мозга“, сигурна сам да бисмо једну велику корист већ остварили. Не смемо да губимо из вида да демографске слике у нашој земљи нису охрабрујуће. За почетак ово су основни кораци који морају постати суштина система образовања, али не само кроз законски оквир и разне правилнике, већ као свакодневна пракса друштва које је стабилно, и које се такмичи пре свега само са собом, за своје добро. Спољни подстицаји су и пожељни и неопходни али само онда када смо препознали и дефинисали своју мисију и визију. У супротном, чини нам се да нам неко нешто намеће, а с обзиром да на овим просторима то није пожељно, онда нам не остаје ништа друго него да сами препознамо наше потребе, и ценећи своје одлуке кренемо да их реализујемо. Нешто морамо и да хоћемо!

Како побољшати материјални статус запослених у просвети?

Побољшање материјалног статуса запослених је вечна тема нашег образовног система. У том смислу би требало што пре направити Правилник о напредовању наставника. Значајан број мојих колега је веома професионалан, стручан, разуме систем и жели да га личним ангажовањем унапређује. Али још увек недостаје сегмент који ће таквим наставницима дати нову димензију у њиховој каријери, отворити врата друштвеног угледа, и као такве промовисати у нову меру вредности наставничке струке. Материјална надокнада која би с тим у вези уследила, као што сам рекла раније не би била трошак из буџета, већ приход који би се вратио кроз вредности створене на тржишту роба, идеја и капитала, кроз знања и вештине наших ученика, а касније радно ангажованих људи. Ово друштво мора коначно да успостави вредносни систем у

коме су пре свега образовање, морални кредибилитет, рад и стручност, темељ друштвеног угледа. Све остало је забава и доколица која се скупо плаћа. Време је да почнемо и да зарађујемо!

Здравствена заштита школске деце

Прим. др Мирјана Радовановић, специјалиста педијатрије и специјалиста за јавно здравље

– члан ГрО СДП Београда и члан градског Одбора за здравство

У свим европским земљама, као и код нас, коришћење здравствене заштите од стране школске деце расте са њиховим узрастом и то у корист превентивних здравствених услуга. Објашњење је у већим потребама адолесцената за саветодавним услугама ради помоћи у решавању проблема узрокованих психофизиолошким особеностима развојног доба у коме се налазе. Осим тога, деца и млади школског узраста су посебно вулнерабилна на деловање фактора социјално-токсичне средине у којој данас одрастају, а који код њих директно узрокују поремећаје вредносних ставова и понашања, емотивне проблеме и усвајање понашања ризичних по здравље (избегавање и/или напуштање школе, физичка неактивност, касни одласци на спавање, агресивност, самодеструктивност, злоупотреба психоактивних супстанци, преурањени и/или незаштићени сексуални односи, изложеност и/или учествовање у насиљу, девијантно сексуално понашање са испољавањем насиља према женама...). Ризична понашања школске деце својим непосредним, одложеним и удаљеним последицама доприносе нарушавању квалитета живота, обољевању и превременом умирању како младе, тако и адултне популације и имају негативан економски утицај на појединца, породицу и заједницу.

Због тога су и савремена начела јавно-здравственог приступа у превенцији обољевања управо усмереност интервентних акција на здравље заједнице и изграђивање партнерстава у заједници, ради идентификовања снага и коришћења најповољнијих солуција за решавање проблема. Превенција је усмерена ка срединским системским стратегијама, законодавству, акцији за деловање на факторе ризика од саме њихове појаве. Тимски рад „на самом изворишту реке“ омогућава изградњу сигурног прелаза за школску децу и обезбеђује да она не буду гурнута у реку. Колективна акција на основу информисаног приступа заснованог на доказима, подразумева и одговорност свих важних партнера, заговарање за здравље и оснаживање целе заједнице (деце и младих, породица, одраслих особа оба пола). Превентивне стратегије и стандарди морају бити прилагођени етничким и културалним околностима, како би се обезбедила њихова имплементација у различитим окружењима, као и да буду уграђене у рад здравствених радника на свим нивоима здравственог система, нарочито у установама примарне здравствене заштите.

Педијатри и педијатријске медицинске сестре, морају укључити у рутинску радну праксу и анмнезу о појединим социјалним факторима који директно утичу на здравље и добробит школске деце, а у циљу смањења/елиминисања фактора ризика и јачања протективних фактора, односно, побољшања стратегије јавно-здравствене и социјалне политике. Рутинска питања фокусирана на специфична социјална подручја (с ким дете живи, етничко порекло/економски и едукативни статус/легални или имиграциони статус породице, здравље дома/школе/окружења, лична сигурност у кући/окружењу, време које дете проводи пред ТВ-ом/Интернетом или у конструктивним ваншколским активностима, приступачност здравствене заштите, заштита менталног здравља, изложеност насиљу...) омогућиће увид у повезаност социјалних услова, популационе динамике и обољевања, што помаже креирању пригодних превентивних интервенција, фокусираних на базичним потребама и факторима који утичу на здравље.

Интегрални део професионалне улоге и дужности педијатара је едукација школске деце: правовремено и адекватно информисање, помоћ у формирању позитивних ставова према здрављу и

овладавању вештинама/кораџима за позитивне промене. То доприноси усвајању форми позитивних понашања код школске деце, која им омогућавају да контролишу проблеме свакодневног живота, да живе са њима и да сама стварају позитивне промене. Такође, педијатри имају значајну улогу у едукацији родитеља: препознавање ефеката токсичних фактора социјалне средине и медија на правилан развој и здравље деце, овладавање принципима адекватног родитељства, креирање веће отворености породица за проблеме деце, информисаност о практичним стратегијама које ће пренети својој деци о начинима избегавања и/или елиминисања одређених фактора ризика.

Препознавање да породичне, просветне, духовне, економске, срединске и политичке снаге делују повољно или неповољно, али увек значајно, на здравље и функционисање деце и младих, одређују и перспективу да се фокус педијатара пренесе са једног детета на сву децу у окружењу, потребу за синтезом здравствене праксе и јавно-здравствених принципа усмерених на обезбеђивање здравствене заштите и промоцију здравља за сву школску децу у контексту породице, школе и заједнице. Неопходно је и ангажовање педијатара на коришћењу ресурса заједнице у сарадњи са другим професионалцима, институцијама и родитељима, за постизање оптималне приступачности, целисходности, квалитета здравствених услуга за сву школску децу и заговарање за оне који имају лошу приступачност здравственим услугама (социјални, географски, економски услови или посебне здравствене потребе). Улога педијатара је незамењива у креирању дела курикулума школских и ваншколских активности за ученике, у сарадњи са асоцијацијама родитеља и просветних радника, као и са медијима. Ангажовањем на сензибилизацији свести заједнице да сва деца заслужују да буду сигурна, снажна и срећна, педијатри су и ван својих ординација **заступници деце**- њиховог здравља, права и слобода.

Активности педијатријске службе на очувању и унапређењу здравља школске деце морају бити адекватно препознате у домену јавне и здравствене политике: адекватна едукација професионалаца, препознавање потребног дела радног времена за одређене превентивне активности, препознавање одређених превентивних здравствених услуга и њихове цене од стране Фонда за здравствено осигурање (на пр. саветодавни рад са школском децом која су жртве партнерског и/или породичног насиља), увођење потребних протокола радних процедура и адекватне евиденције о предузетим кораџима, повећање приступачности превентивних здравствених услуга свој школској деци и њиховим родитељима. У јавну дискусију приликом доношења закона и прописа у домену здравствене, просветне и јавне политике, а који се односе на здравље и добробит деце и младих школског узраста, требало би укључити школске лекаре и педијатријске медицинске сестаре, да својим искуствима из праксе допринесу ефективном сусретању потреба ове популационе групе.

Увођење здравственог васпитања у школе

др Снежана Ракић, председник Одбора за здравство ГРО СДП Београда

Одавно је познато да је превенција нарочито када је здравство у питању најцелисходнији пут за заштиту од разних врста болести. Можемо констатовати да је добра превенција пола здравља.

Нажалост данас смо свесни да у нашој земљи постоји недовољна здравствена просвећеност на свим нивоима. Уколико је та здравствена просвећеност неадекватна сигурно је да неће бити ни адекватне превенције што ће резултовати повећањем броја оболелих од разних болести.

У оквиру основних и средњих школа данас не постоје никакви програми који би се односили на едукацију младих у смислу здравог начина живота, развијања здравих навика, о начину исхране што би знатно утицало на побољшање квалитета живота младих. Данас ни младја а ни старија популација нема довољно развијену свест о потреби и контроле сопственог здравља што је директно пропорционално степену квалитета живота.

У оквиру здравственог система Србије не постоје готово никакви програми који су посвећени покретању здравственог васпитања у школама. Осим система здравственог васпитања од необично велике важности би било уводјење редовних систематских прегледа за децу и омладину тамо где они не постоје или нису заживели.

Када се о говори о здравственој едукацији младих у основним и средњим школама врло је важно да се код ове популације створи свест о редовним здравственим контролама минимум једном годишње. Она би обухватала: контролу основних лабораторијских анализа те систематски физикални преглед као и преглед стоматолога.Тиме би се код малдих развила свест о потреби систематских здравствених прегледа у циљу превенције настанка болести.

Кроз разне едукативне програме младе би требало упознати са свим штетним полседницама узимања алкохола, пушења као и опојних дрога .

У оквиру здравственог образовања требало би младе упознати са основним обољењима као те како се понашати у смислу њихове превенције.Унутар самог образовања требало би организовати курсеве прве помоћи тако да буду способни да пруже неопходну помоћ унесрећенима на лицу места.

Посебну пажњу треба посветити едукацији адолесцената у смислу сексуалног образовања.Сексуално образовање као програм нигде није заживело тако да млади о првим сексуалним искуствима те сексуалним навикама и методима контрацепције искључиво сазнају једни од других.Сексуално васпитање би требало да буде нека врста изборног предмета .Тиме би се значајно развила свест младих о потребама контрацепције те смањио проценат сексуално преносивих болести.

Сам здравствени систем Републике Србије требао би да овакве програме едукације уврсти као обавезне на свим образовним нивоима те да направи посебне пројекте ради имплементације истих. Свако друштво треба да ради на промоцији здравља појединца и управо су овакви програми значајни. Сви такви програми би требало да се развијају мултидисциплинарно уз учесће струцњака из разних области медицине и стоматологије.

О инклузивном образовању

Нада Вуковић, председник Одбора за образовање ГрО СДП Београда

Под инклузивним образовањем подразумевамо образовни систем који је отворен за сву децу, дакле и за ону која су, због свог маргинализованог друштвеног положаја или искључена из система образовања или им тај систем не пружа адекватну подршку као што су:

деца са сметњама у развоју, деца која припадају различитим националним мањинама (пре свега ромска деца), избегла и расељена деца, деца без родитељског старања и деца из социјално угрожених породица. Њихово укључивање треба да им омогући да буду део школске заједнице и да се кроз сложен процес образовања припреме за касније равноправно учешће у животу заједнице. Право на образовање, без дискриминације по било ком основу подупиру бројна документа - међународна (Конвенције УН о људским правима и о правима детета , захтева Декларација о образовању за све , Дакарске декларација, документ Образовање за све), као и Закон о основама система образовања и васпитања Републике Србије.

Наш Закон о основама система образовања и васпитања садржи елементе – опште принципе и предлоге решења - који треба да обезбеде већу отворености и праведност образовања и ефикасније укључивање маргинализованих и социјално рањивих група у свим нивоима образовног система.

Да би општи принципи и предложена решења дали видљиве ефекте, потребна је темељна припрема, која је код нас изостала:

Деца са различитим образовним потребама захтевају посебно припремљене приступе школи - рампе, лифтове, стазе које омогућавају безбедније и слободније кретање деци са оштећеним видом, обезбедјен превоз од куће до школе возилима у која лако могу да удју и деца са моторичким сметњама, обезбедјену

пратњу; потребно је да се уреди тоалети, да се набави одговарајући намештај, да се из школског дворишта уклоне препреке које могу да у већој мери ограниче кретање неких група деце.

Укључивање деце са посебним образовним потребама у систем редовних школа захтева да се обезбеде учила и опрема за наставу која ће омогућити праћење наставног процеса. Треба обезбедити уџбенике, радне листове, рачунаре са одговарајућом конфигурацијом, на пример.

Посебно је питање колико су наши просветни радници припремљени за рад са децом која су до скоро била упућивана у специјалне школе. На којим факултетима на којима се школују потенцијални просветни радници постоје катедре које би их упутиле у начине рада са децом различитих образовних потреба? Промене курикулума учитељских и других тзв. наставничких факултета обавезан су део припрема за увођење инклузивног образовања. Истину за вољу, доносиоци одлука у нашем образовању организовали су уочи имплементације обуку у форми семинара за стручне сараднике и представнике наставничких већа. И истину за вољу, семинар је трајао два дана. Својевремено је постојала идеја да тзв. специјалне школе (према статистичким подацима у Србији има 250 школа за основно и 44 за средње образовање ученика са сметњама у развоју) буду нека врста центара за обуку наставника за рад са децом са посебним образовним потребама. Да ли се од те идеје одустало?

И није само промена курикулума важна када су наставници у питању. Не тако давно, објављени су резултати једног истраживања које се, колико се сећам, бавило ставовима према укључивању деце са тешкоћама у развоју у редовне школе и које је показало међу наставницима постоје јаке негативне предрасуде према тој идеји. Такав став може да се тумачи као последица недостатка информација, анксиозности коју тај недостатак изазива и отпора послу за који нису припремљени. Зато је наставницима потребна континуирана подршка како би инклузија имала жељене ефекте. Њу је потребно обезбедити и родитељима, који треба да буду активни у формулисању индивидуалних образовних планова, као и ученицима који треба да науче да ће делећи школски сегмент свог живота са различитима од себе и њиховим прихватањем постати комплетнији и бољи људи.

У земљама које су много богатије од наше, када је у питању инклузивно образовање, поставља се питање: Колико то кошта? Управо припреме – кадрова, заједнице, објеката, опреме, наставних средстава захтевају доста новца. Доносиоци одлука у нашем образовању су највећу одговорност свалили на плећа школама, одредивши да “установа обезбедјује отклањање физичких и комуникацијских препрека”. Да ли су дали и упутство о начину на који једна школа или вртић то може да обезбеди – из којих фондова, за почетак? Шта се подразумева под “комуникацијским препрекама”? Да ли је и у овом случају изостала студија изводљивости, важна пре увођења великих и нужних промена?

Својевремено сам имала задовољство да посетим школу у Грацу - Одилиум Институт, у којој је модел инклузивног образовања био примењиван низ година и која је важила за школу за коју постоји највеће интересовање родитеља. У пространој учионици је часове похађало двадесетак десетогодишњака. На часу математике највећи број њих је радио задатке са својом учитељицом. У једном углу, слепа девојчица је имала час математике са својим учитељем; дијагонално од ње, своје задатке је на свој начин са својим учитељем радила девојчица са Дауновим синдромом, а мало даље од ње на рачунару који је био постављен на посебно постоље поред колица, математиком се бавила девојчица оболела од церебралне парализе којој је помагала учитељица. Када је звонило за крај часа, сва деца су међусобно комуницирала, помажући једни другима да се припреме за час ликовне уметности који је следио. А на том часу, подељени у групе од по 4-5 чланова, вајали су, бојили, сецкали, лепили, једни поред других, без разлике, не примећујући разлике, укључени, обухваћени...

Став

Психосоцијални аспекти интерактивног односа самохраног родитеља и друштвене заједнице

Др Светлана Бановић, члан ГрО СДП Београда и члан Одбора за здравство

Максималан и несебичан ангажман родитеља у одрастању и васпитању детета има велики и непроцењив значај за дететову личност и будућност. Улога родитеља је веома комплексна и озбиљна. Самохрани родитељ се због свих својих одговорних дужности налази у специфичној животној ситуацији, због чега је добродошла потпора не само непосредног окружења већ и друштвене заједнице.

У свакодневном битисању, неопходно је изнаћи могућности и решења која су од круцијалне важности за садашњост и будућност детета, његов правилан психофизички развој и васпитање . Самохрани родитељ налази се у односу на све захтеве родитељства у примарно ангажованом положају. У сваком тренутку ,(колико год да је у решавање проблема везаних за одрастање и васпитање детета укључен и други родитељ)самохрани родитељ треба да буде психички стабилан, високо моралан, како би испољио исправне ставове и поступке у решавању мањих и већих проблема који су неминовни у родитељству.

Након раскида брачне заједнице могућа је и очекивана максимална подршка од стране бившег брачног друга, непосредног породичног окружења, професионалног окружења, друштвене заједнице. Чак и ако су испуњени ови услови који супортивно делују на снагу и ентузијазам самохраног родитеља, мора се обратити пажња на стресни ефекат развода, специфичну емотивну рањивост детета (деце), самог родитеља , који би требало да се адаптирају на новонасталу ситуацију и измењене околности живота . Евидентне су ситуације када је самохрани родитељ принуђен да сам изнађе решења у вези са материјалном сигурношћу коју треба да обезбеди детету, када треба да оствари надзор над дететовим здрављем, васпитањем, активностима, а при томе мора да се ангажује у вези са низом професионалних обавеза , егзистенцијалних и текућих проблема, како би биле обезбеђене основне материјалне и друге потребе које налажу животни захтеви. Идентичним изазовима и задацима изложен је самохрани родитељ који није заснивао брачну заједницу и од рођења детета самостално решава све проблеме одважно и храбро у циљу правилног одрастања и васпитања детета.

Редовне и ванредне обавезе и дужности, које се постављају пред самохраног родитеља у свом обиму и значају не могу увек да се изнесу и остваре уколико не постоји подршка окружења и друштвене заједнице, која је усмерена ка њему лично , а такође и према детету- ангажовање педагога, психолога, просветних радника, социјалних радника... Неопходно је да се ангажују сви капацитети друштва како би позитивно утицали својом правилном и сврсисходном интервенцијом и деловањем, у циљу побољшања свих аспеката који морају бити задовољени у одгајању детета . Идеално би било остварити подршку , која је перманентна, мултидисциплинарна и доступна родитељу и детету у сваком тренутку. Пожељно би било подржати достојанство и животну храброст самохраног родитеља, пружити сваку правовремену и целисходну помоћ уз пуно разумевање и респект , без задршки , без афективне хладноће и незаинтересованости оних којима је то професионално и људско задужење. Наилажење на препреке у комуникацији, недоступност или пролонгирање у вези са успостављањем подржавајућег односа , доводи самохраног родитеља у деградирајућу позицију , уместо да му се квалитативно ојача позиција и стимулише самопоздање како би пружио свој максимум . Од родитеља се очекује заштитнички, ауторитативан, а у исто време позитивистички, весео приступ, пун љубави и разумевања за дете у сваком тренутку. Да би се остварила правилна доктрина родитељства потребна је перманентна саветодавна и едукативна подршка од стране стручних лица , у односу на сва актуелна питања која се постављају пред самохраног родитеља, који је често у немогућности да донесе сам решење и оствари циљ, из разлога што се налази и сам у околностима : колизије жеља и могућности, недостатка оптималног времена које би требало да посвети свом детету, јер је неминовно да се усмери обезбеђивању стамбене и материјалне сигурности и решавању текућих животних проблема .

Најчешће , код нас самохрани родитељ са дететом (децом) није економски независан у тој мери да може обезбедити све дететове и личне потребе потпуно сам , због тога се углавном прикључује својој фамилији, где такође треба изнедрити нове заједничке принципе животног стила и адекватан став ближњих у односу према детету и самохраном родитељу . У оваквој ситуацији може доћи до развоја породичних односа који могу бити конфликтни и недефинисани у односу на низ значајних питања, с обзиром да се ради о специфичном виду породичне заједнице нпр. Како изградити и поставити принципе међусобних односа , задатака, одговорности ? На који начин правилно васпитавати дете ? У којој мери га форсирати у смислу радних обавеза ? Који је прави начин подршке и награде за дете? Да ли су чланови породице благонаклони

према ставовима и стремљењима самохраног родитеља или му несвесно отежавају ситуацију угрожавањем ауторитета пред дететом?и сл.Правилно засновани односи у вези са низом питања и усклађивање приступа, уз пуно обострано уважавање, увек имају за циљ остварење стабилног породичног окружења у коме ће се дете осећати сигурно,заштићено,моћи ће да развија своје интелектуалне и креативне способности.Традиционална вредност остварења слоге и мира у кући, основни је предуслов да се активирају сви значајни потенцијали и реше текући проблеми .

Да бисмо омогућили као друштво у целини праву подршку самохраном родитељу и сваком детету ,које је наша будућност, поред помоћи на економској основи, психосоцијални приступ на свим нивоима је веома значајан.

Предлози- Унапређење статуса и позиције самохраног родитеља у породици, професионалном окружењу,друштву

-Организовање едукативних предавања у вези са свим важним питањима која се постављају пред самохраног родитеља у вези са одрастањем и васпитањем детета

-Омогућавање перманентног саветодавног рада за самохраног родитеља-оба родитеља и у оквиру породице ,ради неговања квалитетних и позитивних односа ,уз идентификацију начина подршке коју може да пружи друштвена заједница

-Индивидуализација психолошке подршке и промовисање могућих решења за актуелне проблеме уз мултидисциплинарно ангажовање стручњака и њихово консултативно повезивање

-Доступност информација у вези са свим актуелним питањима,правима и дужностима самохраног родитеља

- Интензивирати активности у вези са подршком самохраном родитељу путем нових ,додатних ангажовања у друштвеном раду нпр. Саветовалиште за самохране родитеље-оба родитеља у вези са свим актуелним питањима и проблемима , ради унапређења односа оба родитеља у циљу добробити детета